

ЗАЩО СПОРЕД ВАС ИКОНОМИЧЕСКИЯТ ФАКТОР Е В ОСНОВАТА НА ГЛОБАЛНИТЕ ПРОТИВОРЕЧИЯ?

Основната доктрина, която Кейнс оспорва е Закона на Сей, че предлагането създава свое собствено търсенето. Ортодоксалната икономика, твърди той, никога не се е освободила от тази грешка и имплицитно приема в своите фундаментални анализи, че "икономическата система винаги работи на пълния си капацитет." Това означава, че тази теория е „некомпетентна да се справи с проблемите на безработицата и с търговския цикъл”¹. Доминиращата тенденция в съвременния капитализъм, той вярва, е тенденция към равновесие на безработицата и значителни излишъци в капацитета. Кейнс, който е защитник на системата, но който защитава и политики, които да излизат извън рамките на самата капиталистическа доктрина, е склонен да приеме следното предложение за решение на тези проблеми: "евтаназия на рентиера" значително намаляване на капиталовия дял в доходите и „малко по-цялостна социализация на инвестициите”². Той също така посочва необходимостта от засилени правителствени разходи, за запълване на празнината в ефективно търсене и за преместване на икономиката към равновесие на пълна заетост. И той иска ограничен контрол върху международните движения на капитали.

Своята „обща теория” Кейнс отличава от ортодоксалната неокласическата теория, по което той нарича "специален случай", чиито характеристики водят до резултати, които са подвеждащи и катастрофални³.

Реалността на Голямата депресия е убедила мнозина икономисти и бизнес наблюдатели в края на 1930, че Кейнс е бил прав, и тя е довела до „кейнсианска революция”. Предложенията на Кейнс свързани със стимулиране на ефективното търсене чрез правителствените разходи не са били приложени директно през 30-те години. Но Втората световна война е времето, през което тази доктрина е извела Съединените щати и други развити капиталистически икономики от Голямата депресия. След края на войната, анализът на Кейнс е преформулиран от такива фигури като Пол Самюелсън. Това е довело до т.нар. „неокласически-кейнсианско синтез”, или по-често на неокласически синтез.

Водещите икономисти стигнали до заключението, че капиталистическата икономика може да бъде ефективно управлявана от паричната и фискалната политика,

¹ John Maynard Keynes, *The General Theory of Employment, Interest and Money* (London: Mac-millan, 1973)

² Пак там

³ Пак там

с акцент върху първата. Това е така, защото икономиката имплицитно се е приемала, че действа в съответствие със Закона на Сей, движеща се по естествен път към равновесие на пълна заетост, сега известно като „естествена норма на безработица”. Неолибералната глобализация, дерегулация, премахване на всички ограничения върху движението на капитали, създаването на сложни нови финансови архитектури, са определяни като същността на цялата икономическа логика в световен мащаб.

Следователно, от 1970-те години (и още повече, след стагфлацията от това десетилетие) теорията на Кейнс е била считана за „специален случай на теорията на икономиката в депресия”. Неговите постулати са били приложими само, когато паричната политика вече не може да се използва ефективно за растеж на икономиката⁴. Но това състояние, вече не се смята, че е от значение, както посочва икономистът Робърт Лукас през 2003 г. в президентското си обръщение към американската икономическа асоциация. Проблемът на депресията и дори на бизнес цикъла е по същество решен. Тази гледна точка се е повторила през 2004 г. от Бен Бернанке, тогава управител на Федералния резерв, сега председател на Борда на Федералния резерв. За Бернанке Голямата депресия не е повече от интерес за теорията; по-скоро проблемът е да се реши "Великата умереност", т.е., намаляване на колебанията на капиталистическата икономика през 80-те и 90-те години. Това, което трябва да се изследва са причините за ефективния край на бизнес цикъла.

Днес фигури като Кругман частично оспорват тези заключения и се обръщат към връщането на кейнсианската икономика. Но това не е връщане към Кейнс, в смисъл на общата му теоретична критика на основните недостатъци на капитализма. По-скоро това е завръщане към кейнсианството като "специален случай" на "депресиона икономика", където паричната политика е неефективна и експанзивната фискална политика трябва да е приоритетна⁵.

Първо теоретичните, а след това практическите аспекти на противоречията между тези икономически школи са в основата на катаклизмите в света. Но теориите сами по себе не са виновни. Най-голяма отговорност имат политическите лица, които изпитват склонност към една или друга. Всъщност, както се показва и по-горният дебат, Кейнс или Сей, отнема десетилетия, ако не и столетия да се докаже, че една икономическа доктрина е грешна. Това води след себе си до реструктуриране на глобалната икономика, търкания, които водят до противечия.

⁴ Hyman P. Minsky, *John Maynard Keynes* (New York: McGraw Hill, 2008)

⁵ Paul Krugman, *The Return of Depression Economics* (New York: W. W. Norton, 2000)